

Вибр. українознавчі твори. – Київ, 1994. – С. 388-404; Його ж. Собрание сочинений. – Київ, 1876. – Т. 1. – Київ, 1877. – Т. 2. – 1880. – Т. 3.

Література: Грушевський А. С. М. А. Максимович (1804-1873) // Известия ОРИЯС АН. – 1906. – Т. 11. – Кн. I. – С. 375-416; Дорошенко Д. Нарис історії України. – 2-е вид. – Мюнхен, 1966 (1-е вид.. Варшава, 1932. – репрінт. вид., 1991). – Т. 1. (до пол. XVII ст.). – С. 98, 145, 150, 202; Його ж. Огляд української історіографії. Державна школа: Історія. Політологія. Право. – Київ, 1996. – С. 83-86; Житецький Г. Життя М. О. Максимовича // Україна. – 1927. – Кн. 6. – С. 23; Марков П. Г. М. О. Максимович – видатний історик XIX ст. – Київ, 1973; Його ж. Общественно-политические и исторические взгляды М. А. Максимовича. – Киев, 1986; Марченко М. І. Українська історіографія (з давніх часів до середини XIX ст.). – Київ, 1959. – С. 104-246, 254; Михаїл Александрович Максимович: К 100-летию годовщины его рождения // Київська старина. – 1904. – Т. 86. – № (місяць). – С. 347-377; Століття “Малоросійских п'єс” М. О. Максимовича. – Київ, 1927.

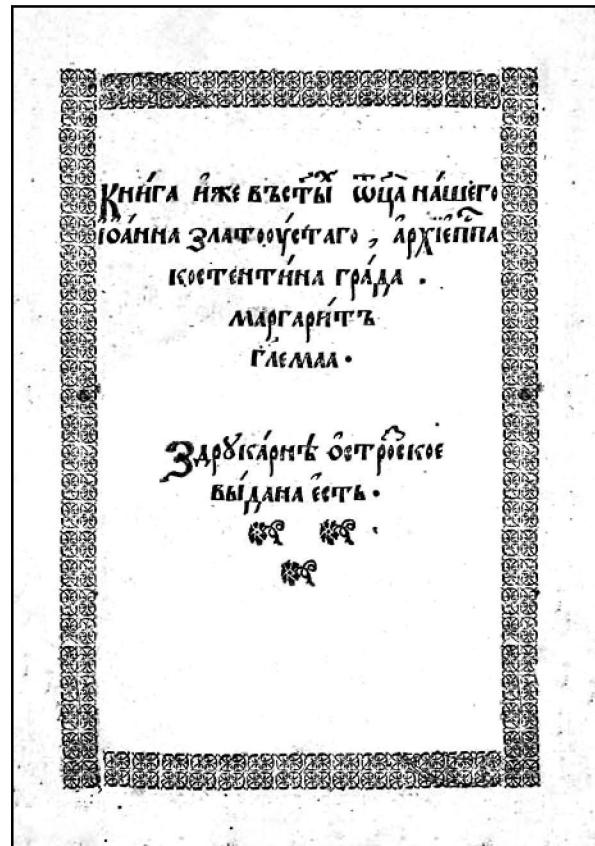
Алла Атаманенко

“Маргарит” Іоана Золотоустого (Острог, 16.06.1595)

Назва за титулом “Книга иже въ стыѣ юща нашего Іоанна Златоустаго, архіепѣпа Костентина града. Маргаритъ глемаа. З друкарнѣ остроѣское выдана есть”.

Маргарит – збірка слів одного з найвідоміших отців церкви Іоана Золотоустого стабільного складу – містить шість слів “О непостижимом” проти аноміїв, шість слів на іudeїв, шість слів про серафімів, п’ять слів про багатого і Лазаря; три слова про Давида та Саула; три слова про Іова. Твір відомий у численних списках; перевидавався в Москві в 1641, 1698, 1764 і 1773 роках.

Аркуші мають дві нумерації, крім того, на початку, в середині та наприкінці книги є ненумеровані аркуші.

Титульна сторінка “Маргарита”
Іоана Золотоустого (Острог, 1595)

Формула має такий вигляд [8], 330, [3], 203, [2] арк., всього в книзі 546 арк. Рядків 25, 17, бл. 14. 10 рядків – 60, 84, бл. 112 мм. Дзеркало набору 142 x 100 мм.

Зміст: тит. арк., герб князя В.-К. Острозького на зв. титулу, “Бесѣда о непостижимъмъ”, (арк. [1-54 зв.] II рах.: Слово а [1] – арк. 1-7 зв. II рах.; Слово в [2] – арк. 7 зв.-17 зв. II рах.; Слово г [3] – арк. 17 зв.-27 II рах.; Слово д [4] – арк. 27-36 зв. II рах.; Слово е [5] – арк. 36 зв.-48 II рах.; Слово с [6] – арк. 48-54 зв. II рах.); “[Бесѣда] на іоудеѧ” – арк. 55-147зв. II рах.: (Слово а [1] – арк. 55-70 зв. II рах.; Слово в [2] – арк. 70 зв.-82 II рах.; Слово г [3] – арк. 82-104 з в. II рах.; Слово д [4] – арк. 104 зв. – 118 II рах.;

Герб В.-К. Острозького з "Маргарита" Іоана Золотоустого

❀ ❀ ❀

Бжеси помошни, промышленіемже
 нвестмъ накладо благуестнаго ихрто
 либнба кнзл константина, въстомъ
 крщеніи пареченаго васніа. кнжати
 острогскаго, воеводыкіевскаго, маршалка
 земи волынскога, старосты владимирскаго,
 ипршум. відроджовася исъвершила
 кнігасія, блажена юанна златоуцета,
 глемма маргарітъ, спрочуми дще
 поленными славы кнен приложеными.
 въєгоспасемо градѣ острозѣ. влѣто
 ѿзданія міра семьятысающи, рд.
 ашополоти рожества, гага іспанаще
 іеха, тысаща фуе. мциліна, дна ти.
 давшеможе бгд научати, ісъвершити
 благий звільнвшем, уть ипокланяніе,
 слаба идеряка въвѣкы, аминь. ❀ ❀

Слово є [5] – арк. 118-130 II рах.; Слово с [6] – арк. 130-147 зв. II рах.); “Бесъда в серафимъхъ” – арк. [148-194 зв.] II рах.; (Слово а [1] – арк. 148-153 II рах.; Слово в [2] – арк. 153 зв.-164 II рах.; Слово г [3] – арк. 164-174 II рах.; Слово д [4] – арк. 174-182 зв. II рах.; Слово є [5] – арк. 182 зв.-188 II рах.; Слово с [6] – арк. 188 зв.-194 зв. II рах.); “Слово покаланджъхъ” – арк. 195-262 зв. II рах. (Слово а [1] – арк. 195-214 зв. II рах.; Слово в [2] – арк. 214 зв. – 224 II рах; Слово г [3] – арк. 224-241 II рах.; Слово д [4] – арк. 241-252 II рах.; Слово є [5] – арк. 253-262 зв. II рах.); “... о Двдъ і о Саулъ” – арк. 263 зв. – 299 зв. II рах. (Слово а [1] – арк. 263 зв.-275 II рах.; Слово в [2] – арк. 275-283 II рах.; Слово г [3] – арк. 284-299 зв. II рах.); “... о беспорочнem і блженъмъ Іовъ” – арк. 300-330 II рах. (Слово а [1] – арк. 300-305 зв. II рах.; Слово в [2] – арк. 305 зв.-309 зв.; Слово г [3] – арк. 309 зв.-319 II рах., Слово д [4] – арк. 320-330 II рах.); “Слово оглашеніе, к' хотащимъ крещатися і о притчи винограда наатыхъ дълателей” (слово а [1]) – арк. 1-9 зв. III рах.; “Слово о покаанії, в немже въспоманъ и вса страсти члвескы” (слово в [2]) – арк. 10-35 III рах.; “Слово о стомъ и спсенона крщеніи, і искушении, і о разбоиницѣ на аріаны” (слово г [3]) – арк. 36-54 зв. III рах.; “Слово и насади бгъ рай прамо востокъ і введе члка тъ, его жесь твори” (слово д [4]) – арк. 54 зв.-60 зв. III рах.; “Слово в мъкахъ” (слово є [5]) – арк. 61-68 зв. III рах.; “Слово, ако въчна есть мъка” (слово с [6]) – арк. 69-74 зв. III рах.; “Слово, о воочлченіи Га нашего Іс Ха” (слово з [7]) – арк. 74 зв.-93 зв. III рах.; “Слово о покаанії, і о оумиленії, и яко скоръ Бгъ въ спcніе, икосень на мченъе, в неm же повѣсты о араb блудници” (слово и [8]) – арк. 94-106 зв. III рах.; “О расплатї Гни” (слово Ѹ [9]) – арк. 106-117 зв. III рах.; “Слово егда внъ цркви обрѣтеса евтропиї ѿторженъ бысть. і о еже преста црица одеснъю тебе, в ризахъ позлащенахъ” (слово і [10]) – арк. 117 зв.-138 III рах.; “[Слово в’

памат оусопшиx] (слово аї [11]) – арк. 138-148 зв. III рах.; “Похвала о стемъ Павле, і о оумиленіи, і о слезахъ” (слово вї [12]) – арк. 148-164 III рах.; “Слово в л'жепр'рквхъ, и лжкныx очителеx, и о безбожныхъ скверныхъ еретикуx, и о знаменіахъ скончанія въка сего” (слово гї [13]) – арк. 164 зв.-182 III рах.; “Слово на рожество пречтыа вл'чцы нашеа Бца Прено Двы Мрїа” (слово дї [14]) – арк. 182-203 зв. III рах.

Друк у дві фарби; гравюри: герб князя В.-К. Острозького (фамільний герб князів Острозьких) розміром 70 x 80, довкола герба кіновар'ю великі літери: К.К.К.О.; прикраси набірні; орнамент у книзі: ініціал один, заставок сім із чотирьох дощок, кінцівка одна. Частина заставок із віленських (вільнюських) дощок Петра Мстиславця. Кустоди відсутні. На першому нумерованому аркуші перед цифрою аркуша надруковано слово “лист”.

На останньому ненумерованому аркуші вказано дві дати – від “створення світу” 7104 рік (помилкова!), а від Різдва Христова 16 липня 1595 року.

Публікації: Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – Рис. 132.1-132.9 (факсимільне відтворення титулу, звороту титулу, передмови; змісту, післямови (всього 12 с.).

Каталоги стародруків: Быкова Т. А. Каталог изданий Острожской типографии и трех передвижных типографий. – Ленинград, 1972. – № 10. – С. 27-29; В помощь составителям сводного каталога старопечатных изданий кирилловского и глаголического шрифтов: Метод. указания. – Вып. 4. Предварительный список старопечатных изданий кирилловского шрифта второй половины XVI в. / Сост. Ю. А. Лабынцев. – Москва, 1979. – № 124. – С. 36; Варварич Г. Е. Славянские книги кирилловской печати XVI-XX вв.: Каталог книг, хранящихся в Государственной исторической библиотеке УССР. – Киев, 1985. – № 246. – С. 81; Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – № 132. – С. 910-913; Запаско Я., Ісаевич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. I (1574-1700). – № 32. – С. 31; Издания кирилличес-

кой печати XV-XVI вв.: 1491-1600: Каталог книг из собрания ГПБ / РНБ; Сост. В. И. Лукьяненко. – С.-Петербург, 1993. – № 117. – С. 234-237; Карапаев И. П. Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими буквами. – С.-Петербург, 1883. – Т. 1. – № 139. – С. 262-263; Його ж. Хронологическая роспись славянских книг, напечатанных кирилловскими буквами. 1491-1730. – С.-Петербург, 1861. – № 114. – С. 19; Каталог кирилических стародруков Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України. – Вип. 2: Видання друкарень Острога, Дермані, Стрятини, Крилоса, Угорець, Рохманова / Авт.-укл. В. Я. Фрис. – Львів, 1996. – № 32-36. – С. 18-24; Каталог славяно-русских книг церковной печати библиотеки А.И. Кацерина/Сост. В.Ундорльский // Чтения Общества истории и древностей российских при Московском университете. – 1848. – Т. 9. – № 50. – С. 100; Кириличні стародруки 15-17 ст. у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського: Каталог / Уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, при уч. Т. М. Росовецької. – Київ, 2008. – № 442. – С. 107; Максименко Ф. П. Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у львівських збірках. – Львів, 1975. – № 191. – С. 36; Петров С. О., Бирюк Я. Д., Золотарь Т. П. Славянские книги кирилловской печати XV-XVIII вв. Описание книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке АН УССР. – Киев, 1958. – № 33. – С. 26-27; Родосский А. Описание старопечатных и церковно-славянских книг, хранящихся в библиотеке С.-Петербургской духовной академии. – С.-Петербург, 1891. – Вып. I. – № 81. – С. 45-47; Свенцицкий И. С. Каталог книг церковно-славянской печати. – Жовква, 1908. – № 466 (637). – С. 132; Строев П. М. Описание старопечатных книг славянских и российских, хранящихся в библиотеке графа Ф. А. Толстого. – Москва, 1829. – № 33. – С. 76-79; Його ж. Описание старопечатных книг славянских, находящихся в библиотеке И. Н. Царского. – Москва, 1836. – № 82. – С. 32-33; Украинские книги кирилловской печати XVI-XVIII вв.: Каталог изданий, хранящихся в ГБЛ. – Вып. 1. 1574 – I пол. XVII в. / Сост. Т. Н. Каменева, А. А. Гусева. – Москва, 1976. – № 8. – С. 13; Ундорльский В. М. Очерк славяно-русской библиографии. – Москва, 1871. – № 130. – Ствп. 21; Cyrillic book printed before 1701 in British and Irish Collections: A Union Catalogue. – London, 2000. – № 46. – С. 48-49.

Література: Зернова А. С. Первопечатник Пётр Мстиславец // Книга. Исследования и материалы. – Москва, 1964. – Т. 5-9. – С. 104; Исае-

вич Я. Д. Преемники первопечатника. – Москва, 1981. – С. 10; Його ж. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002. – С. 130; Копержинський К. Український письменник XVI століття Василь Суразький // Наук. збірник за рік 1926. Записки наук. т-ва в Києві (тепер іст. секції ВУАН). – Київ, 1926. – Т. 21. – С. 42, 43.

Наталія Бондар,
Микола Ковальський

Меморіальні пам'ятники князів Острозьких XVI-XVII століття

Меморіальна пластика – одне з найбільш цікавих та значних явищ у мистецтві України XVI-XVII століття. На території Польщі перші скульптурні надгробки з'явились ще в XII ст., але найбільшого поширення набули в добу Відродження. З другої половини XVI ст. вони значно поширилися на території України, що було зумовлено поширенням ренесансного світогляду, який, стверджуючи гармонійне єднання ідеального та матеріального начала, загострив трагічне переживання смерті, адже смерть руйнувала гармонію людського цілого, зв'язок матеріальної та духовної субстанції, душі та тіла. Щоб не бути переможеним невблаганим часом і залишитися у вічній пам'яті, люди Відродження прагнули до безперервної плідної діяльності. Одним із засобів подолання забуття та прославлення людини були скульптурні надгробки. Із пам'ятників смерті вони перетворилися на світські монументи, що служили возвеличенню людини. Вагому роль у поширенні цього специфічного виду скульптури відіграли представники роду князів Острозьких, на замовлення яких було створено низку визначних меморіальних пам'ятників.

Князь В.-К. Острозький (1525-1608) по-